Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de annunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 195. Braşovŭ, Vinerĭ, 3 (15) Septemvre 1893.

Prigonirĭ fără sfêrşitŭ.

Braşovŭ, 2 Septemvre v.

Se totŭ laudă Ungurii cu „libertatea de pressă", de care s'ar bucura toţĭ cetăţenii.

Cine a mai vĕḑutŭ însĕ ca într'o ţéră constituţională, unde esistă libertate de pressă, sĕ fiă posibilŭ a condamna pentru unŭ articulŭ, alŭ căruia autorŭ nu s'a putŭtŭ constata, întregŭ personalulŭ unei redacţiunĭ, cum s'a întêmplatŭ alal-tăerĭ în procesulŭ de pressă alŭ „Tribunei"?

Las' că pentru Ardealŭ se susţine o lege absolutistă, care face cu putinţă de-a se urmări pe lângă autorŭ şi redactorulŭ, editorulŭ etc. dér nicĭ în era lui Bach nu s'a pomenitŭ ca pentru acelaşŭ articulŭ sĕ fiă judecaţĭ şi condamnaţĭ ca autorĭ în asemenĭ condiţiunĭ de-odată patru inşĭ.

Trei dintre acusaţĭ au mărturisitŭ, că n'au sciutŭ nimicŭ de publicarea articulului cu pricina şi de aceea nicĭ nu potŭ lua rĕspunderea pentru elŭ, ér contrarulŭ nu li s'a pututŭ dovedi, şi totu-şĭ au fostŭ declaraţĭ vinovaţĭ şi li-s'au datŭ pedepse mai marĭ, ca aceluia care după lege, avea sĕ pórte singurŭ rĕspunderea şi a şi luat'o asupră-şĭ.

S'a obiectatŭ din partea procurorului, că redactorulŭ responsabilŭ alŭ „Tribunei", d-lŭ Balteşŭ, nu are studiile necesare pentru unŭ ḑiaristŭ, că n'are decâtŭ două clase gimnasiale şi figurézâ ca aşanumitŭ „Strohmann". Dér unde amŭ ajunge, décă pe calea acésta s'ar admite sĕ se cumpĕnéscă în modŭ arbitrarŭ capacitatea mai mare séu mai mică a unui ḑiaristŭ? Ce lipsă ar mai fi atuncĭ de lege, care dispune categoricŭ, că atuncĭ, când nu se află autorulŭ, este a se trage la rĕspundere redactorulŭ, care e numitŭ în fóiă ca „responsabilŭ"?

In casulŭ de faţă este dér evidentŭ, că judecătorilorŭ ungurĭ nu le-a fostŭ de aceea, sĕ facă destulŭ legii, ci de aceea, ca prin prigonirea ḑiariştilorŭ din cestiune sĕ teroriseze.

Justiţia însĕ are chiămarea de a face dreptate, eară nu politică militantă. Ea are sĕ se ţină de faptele dovedite, dér n'are sĕ prigonéscă pentru intenţiunĭ presupuse.

Ca în tóte procesele de pressă, aşa şi în procesulŭ de alaltăerĭ s'a făcutŭ numai politică şovinistă maghiară şi acéstă împrejurare caracterisézâ de ajunsŭ sentinţa asupritóre adusă pe basa unui verdictŭ alŭ juraţilorŭ preocupaţĭ şi interesaţĭ în cestiunea, despre care se tracta.

Dér în fondŭ, care a fostŭ substratulŭ procesului? S'au condamnatŭ patru ḑiarişti pentru nisce reprivirĭ istorice, făcute într'unŭ articulŭ-corespondenţă din Bănatŭ.

Procurorulŭ, care n'a voitŭ sĕ rĕmână mai pe josŭ ca vestitulŭ Jeszenszky, s'a credutŭ în dreptŭ a face istoria Românilorŭ şi a Ungurilorŭ în sala tribunalului şi a ridica cele mai grave acusaţiunĭ pe basa unorŭ vederĭ ale sale istorice, carĭ, abstragêndŭ dela neesactitatea lorŭ, nu potŭ avé nicĭ o valóre, ca nisce vederĭ cu totulŭ particulare.

A adusŭ înainte procurorulŭ sistemulŭ feudalŭ, ca sĕ apere pe Ungurĭ de imputarea, că ar fi prigonitŭ elementulŭ românescŭ înainte de 1848. Dér óre legea „aprobată şi compilată, care a spĕnḑuratŭ pe tata", cum ḑice poporulŭ, n'a fostŭ îndreptată directŭ şi cu cea mai mare urgiă în contra „naţiunei valahe?"

Procurorulŭ şi-a mai datŭ „verdictulŭ" sĕu şi în cestiunea Uniunei Ardealului cu Ţéra unguréscă şi alŭ postulatului de autonomiă alŭ Românilorŭ. Şi-a luatŭ voia sĕ declare acestŭ postulatŭ ca duşmanŭ statului. Cu ce dreptŭ şi pe ce basă? Fiind-că aşa ar pretinde aḑi interesulŭ naţionalităţii maghiare, contra căreia se susţine că au agitatŭ numiţii ḑiariştĭ — se susţine, dér nu se póte dovedi, căcĭ lipsesce şi în casulŭ de faţă orĭ-ce provocare directă spre ură în articululŭ înpricinatŭ.

Şi — o ironiă a sorţii! — procurorulŭ, care făuresce din nisuinţele de autonomiă ale Românilorŭ o crimă în contra statului, este fiiulŭ unui consiliarŭ românŭ dela fostulŭ guvernŭ alŭ Transilvaniei, care a ocupatŭ acestŭ postŭ ca membru alŭ naţiunei române! Nu cumva fiiulŭ ar fi în stare sĕ acuse şi memoria tatălui sĕu de nepatriotismŭ?

Dér nu impórtă aicĭ persóna, ci se tractézâ de sistemulŭ nenorocitŭ de guvernare, pe care a ajunsŭ sĕ-lŭ servéscă, şi care a datŭ nascere şi sentinţei de alaltăerĭ, ca şi care nicĭ în statele cele mai absolutistice nu se pomenesce.

Prigonirĭ fără sfêrşitŭ — acésta este aḑi devisa celorŭ dela putere. Credŭ, că cu asemenĭ procese criminale, cu urmărirĭ şi terorisărĭ vorŭ zădărnicĭ lupta nóstră naţională şi vorŭ face sĕ renunţămŭ la postulatele şi aspiraţiunile nóstre.

Acésta au credut'o şi alţii, carĭ au fostŭ mai puternicĭ ca ei, dér au trebuitŭ mai pe urmă sĕ vĕdă, că despotismulŭ lorŭ le-a săpatŭ numai grópa. Orĭ câtŭ de puternicĭ s'ar simţi aḑĭ adversarii neamului nostru, ei nu vorŭ puté schimba logica neesorabilă a faptelorŭ şi judecata, ce le-o va face istoria, nu va mai puté fi îndreptată orĭ cassată de nicĭ o Curiă regéscă.

Procesulŭ de presă alŭ „Tribunei".

Cluşiu, 12 Septemvre n. 1893.

(Raportŭ specialŭ alŭ „Gaz. Trans.")

Incă cu câte-va ḑile înainte de a se ţine acestŭ procesŭ, era de prevĕḑutŭ, după cele premerse în 30 Augustŭ a. c., că foile maghiare, ca „forulŭ dreptilorŭ judecătorĭ", îşĭ vorŭ folosi tótă măestria pentru a influinţa cu atâtŭ mai tare asupra juraţilorŭ, chiămaţĭ „sĕ judece numai ca cetăţenĭ maghiarĭ asupra unorŭ cetăţenĭ maghiarĭ". Deja cu câte-va ḑile înainte de ţinerea acestui procesŭ, „Ellenzek" făcea apelŭ la juraţĭ, ca fără cruţare sĕ înfunde în temniţă pe toţĭ agitatorii valahĭ; făcea apelŭ şi la publicŭ şi cu deosebire la Domnii „jogasz" (juriştĭ în a cărorŭ mânĭ, aşa se vede, că astăḑĭ suntŭ puse destinele ţĕrei, ca adecă sĕ se presenteze în numĕrŭ câtŭ se póte de mare la procesŭ. Este evidentŭ déră, că nu s'au ţinutŭ destulŭ de tarĭ argumentele, ce avea sĕ le aducă procurorulŭ, ci mai trebuia ca şi publiculŭ fanatisatŭ de reptilele veninóse, prin demonstraţiunĭ de aprobărĭ şi reprobărĭ, sĕ influinţeze indirectŭ asupra „dreptilorŭ judecătorĭ?."

Acestŭ apelŭ şovinisticŭ şi şi avutŭ influinţa sa, căcĭ deşi acusaţiunea procurorului a fostŭ crâncenŭ sdrobită, atâtŭ de acusaţĭ câtŭ şi de apĕrătorĭ, şi încă aşa de sdrobită, încâtŭ în faţa argumentelorŭ aduse de domnii apĕrătorĭ procurorulŭ s'a vĕḑutŭ necesitatŭ a-'şĭ ciuli urechile, ca o cióră aripile după plóiă fortunósă; cu tóte acestea. multămindu-se d-lŭ procurorŭ cu a spune, că la acestea şi acestea va reflecta mai târḑiu. — ceea ce însĕ n'a făcutŭ", — d-nii juraţĭ în locŭ de a arăta, că îşĭ pricepŭ chiămarea, în locŭ de a achita pe acusaţĭ, i-au condamnatŭ, precum v'a anunţatŭ telegrama mea de erĭ.

Permiteţi-mĭ acuma sĕ întru în descrierea meritóre a acestui procesŭ, Acusaţii au sositŭ încă de Lunĭ diminéţa. Românii au asistatŭ cam 15—20 persóne, necăpĕtândŭ ceilalţĭ bilete sub pretecstulŭ, că e coleră, ceea ce dealtfelŭ e o minciună şovinistă, căcĭ încă înainte cu 3 ḑile s'a constatatŭ, că în Cluşiu nu a mai ivitŭ casurĭ de colră, şi că minciună grăesce gura lorŭ e concludentŭ din împrejurarea, că toţĭ „jogaszii" câţĭ au fostu de faţă, au întratŭ fiă cu séu fără bilete; juraţii s'au strînsŭ pe la órele 10, dér curtea abia s'a constituitŭ la órele 11. Tribunalulŭ era compusŭ ast-felŭ:

Preşedinte: *Szász* Béla, jude de tablă; judĭ: *Becsek* şi *Reinhold*; notarŭ: Dr. Balázs; procurorŭ Dr. Aurelŭ *Lazar*; Interpretŭ: Dr. *Lehmann*..

Preşedintele espune scopulŭ ce-'lŭ urmăresce judecătoria de pressă, numindu-o busola ce arată mersulŭ legalŭ alŭ unei naţiunĭ, unŭ forŭ ce împarte dreptate şi

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

Dómna comandantă.

(O istoriă dela o cursă de cai).

(3) (Fine).

Deórece însĕ colonelulŭ voia mai 'nainte de tóte pacea, în sfêrşitŭ concese, şi a doua ḑi diminéţa spuse oficerilorŭ sĕi, că are dorinţa, ca la proxima cursă de cai sĕ védă pe regimentulŭ sĕu figurândŭ în modulŭ celŭ mai briliantŭ, pentru ca sĕ aibă şi elŭ partea sa în cultivarea rassei hipice.

Colonelulŭ şi cultivarea rassei hipice! Ómenii credeau, că au auḑitŭ rĕu. Mulţĭ străluciau de bucuriă, în speranţă, că vorŭ merge la Parisŭ. Ce fericire! Alţii erau nemulţămiţĭ; acestŭ colonelŭ afurisitŭ nu putea sĕ-i lase liniştiţĭ nicĭ cincĭ minute.

III.

Incepură în ruptulŭ capului sĕ treneze şi în curêndŭ jumĕtate din caii regimentului erau ruinaţĭ. Era vorba sĕ alégă pe cei mai bunĭ dintre caii de trupă şi sĕ-i transforme în cursierĭ, dér la trecerea peste pedecĭ, mulţĭ îşĭ frângeau gâtulŭ. Oficerii cu tóte acestea nu se simţiră descuragiaţĭ; după ce încercară înzadarŭ cu cei mai bunĭ cai, luară pe cei mai puţinŭ bunĭ, apoi pe cei mai rĕi.

Numai miculŭ de Jabo era mulţămitŭ. Deórece avea unŭ calŭ escelentŭ, care sărea minunatŭ, luà parte numai ca spectatorŭ la nesuccesele ecvestre ale camaraḑilorŭ. Ceea ce privesce pe frumósa dómnă de Chambouy, ea aştepta cu mare nerăbdare ḑiua curselorŭ de cai. Infăţişarea veselă, zimbetulŭ triumfătorŭ alŭ vicontelui îi promitea tóte bucuriile, ce le gustase anticipative. De altmintrelea nicĭ nu mai vĕḑu pe miculŭ ei amantŭ. Ii succese lui sĕ o convingă, că acum trebue sĕ fiă fórte prevĕḑĕtorŭ, pentru ca sĕ provóce bănuială.

Câteva ḑile înainte de alergare, colonelulŭ riscà cu sfială o observare. Cei doi cai, carĭ aveau sĕ ia parte la acésta. unicii, carĭ au pututŭ suporta probele, nu-i păreau de locŭ demnĭ a se produce înaintea unui publicŭ de elită. Mai numai calulŭ lui Jabo era, care-i mai susţinè speranţa; acesta era adecă, după cum s'a amintitŭ deja, unŭ săritorŭ de rangulŭ primŭ. Elŭ şi calulŭ sĕu ar representa celŭ puţinŭ în modŭ cuviinciosŭ regimentulŭ.

In fine sosì ḑiua cea mare. Dómna de Chambouy, care se afla deja de două ḑile în Parisŭ, aştepta înzadarŭ o scire despre Jabo, după cum îi promisese acesta. „Nu îndrăsnesce sĕ-mĭ dea prin o epistolă unŭ unŭ ren-dez-vous", îşĭ gândea ea, „elŭ aşteptă alergările, pentru ca sĕ vorbéscă cu mine..... In adevĕrŭ e unŭ bărbatŭ fórte sfiiciosŭ."

In ḑiua alergărilorŭ ea se afla pe tribună şi privea înzadarŭ în tóte părţile; ea nu putea descoperi pe miculŭ viconte. Fără îndoială, încă nu sosise, căcĭ de altmintrelea ar fi aşteptat'o la întrare. Ea privi programulŭ, dér nu putea afla numele lui în acesta. Sĕ i-se fi întêmplatŭ óre ceva? Ea împărtăşì colonelului temerea ei, dér acesta o linişti; în preséră ilŭ vĕḑuse pe Jabo în Café de la Paix.

In momentulŭ acesta se apropiară doi căpitanĭ ai regimentului şi anunţară, că locotenentulŭ de Jabo nu va lua parte la alergărĭ, deórece calulŭ sĕu s'a rănitŭ la piciorŭ.

— Dér elŭ va veni? întrebà soţia colonelului ţinêndu-şĭ rĕsuflarea.

— O, de sigurŭ, că va veni! rĕspunseră cei doi oficerĭ suriḑêndŭ.

Faţa dómnei de Chambouy se însenină érăşĭ, pe când a colonelului se întunecà.

— Ce fatalŭ! ḑise elŭ.... Décă Jabo ar fi luatŭ parte la alergărĭ, ar fi mântuitŭ onórea regimentului aşa însĕ...... Ah, iată aicĭ este acestŭ afurisitŭ Jabo!"

Bietului colonelŭ i-se oprì vorba în gâtŭ, căcĭ fù formalŭ terorisatŭ de privirea Andalusianei.

Miculŭ viconte însĕ era îmbrăcatŭ civilŭ, îi sta de minune; la braţulŭ sĕu mergea Blanca de Chaton şi privia liniştită la soţia colonelului, ca şi când nicĭ n'ar fi cunoscut'o.

Miculŭ Jabo era rĕsbunatŭ.

Sidi.